

● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ●

Delo in sadovi — kam zdaj?

Kulturno-umetniški društvi iz Dolskega in Anton Mehle iz Senežeti sta pripravili celovečerni drami Kastelka in Delavnica oblakov. Društvi sta se predstavili doma pa tudi gostovali sta že.

Zaradi izredno kvalitetno pripravljenih del bi bilo prav, da bi bilo go-

stovanj v naši občini več, saj je nekaj dvoran, v katerih je mogoče nastopati. Odgovorni v KS in TOZD — premislite in seveda POVABITE jih na gostovanje. Ponudite delavcem in občanom urico, dve lepih kulturnih užitek. Ne bo vam žal.

C. G.

Za ustvarjalno osebnost

Ljubitelji likovne umetnosti so v velikem številu obiskali tradicionalno, že trinajsto razstavo akademskih likovnih ustvarjalcev naše občine. S posebno atmosfero bogata Jelovškova galerija se vse bolj uveljavlja, zanimanje za razstavljena dela narašča. To je dokaz kvalitete razstavljenih del, pa tudi potrebe delovnega človeka in občana po lepoti in estetskem užitku.

Priznani umetniki: Jože Centa, Mire Cetin, Silva Devetak, Aleksander Horvat, Leon Koporec, Janez Kovacič, Jože Trpin, Izidor Urbančič, Samo Kovač, Ivan Bogovčič in Aladar Zahariš so predstavili svoja najnovejša dela, vsak seveda s svojo tematiko in svojo motiviko. Nedvomno kaže ob razstavi poudariti velik

smisel in pomen pedagoškega dela akademskih likovnih ustvarjalcev, ki se ne manifestira le v likovnem pouku na šolah, temveč tudi v vodenju in usmerjanju celotne kulturne dejavnosti. Znatno je namreč njihov delež pri vzgoji mlade generacije za vrednotenje in doživljanje kulturnih dobrin in oblikovanju njihovega pogleda na umetniško ustvarjanje nasploh. S svojim delom vplivajo na oblikovanje mladih, za katere pričakujemo in želimo, da bodo zrasli v aktivne, ustvarjalne, kritične in socializirane družbene osebnosti.

Ob odprtju razstave je več o tem govoril predsednik ZKO naše občine Srečko Čož, krajski kulturni program pa je izvedel godalni kvartet Slovenske filharmonije.

C. G.



Predsednik občinske skupščine Marjan Moškrčič se je prisrčno zahvalil Dragi Svetinovi za leta nesebičnega njenega dela v ZKO — Foto: Todorci

Zahvala

Člani bivšega in sedanjega izvršnega odbora ZKO naše občine so se prisrčno zahvalili Dragi Svetini za njeno požrtvovalno dolgoletno vodstveno delo v tej organizaciji. Učenci OŠ Polje so izvedli kulturni program, ob prisotnosti delegacij iz pobratene Bileče in prijateljskega

kraja Plužine sta imela krajska nagovora predsednik ZKO Srečko Čož in predsednik občinske skupščine Marjan Moškrčič.

Tovarišici Dragici Svetini želimo še naprej mnogo lepega, pa tudi nadaljnega sodelovanja z zvezo.

C. G.

● PRED 225 LETI SE JE RODIL V ZAGORICI

Jurij Vega

Kdo ne pozna Jurija Vege, sestavljalca logaritmičnih tabel in matematika. Letos, ko praznujemo 225-letnico rojstva našega velikega »občana«, se spominimo njegovega življenja in dela.

Bil je kmečki sin iz Zagorice. Šolal se je na liceju v Ljubljani in opravil zaključne izpite iz fizike, matematike, logike in metafizike. Po končanih študijah je bil nameščen kot navigacijski inženir, vendar je kmalu stopil v vojaško službo in poverili so mu mesto učitelja na topničarski šoli na Dunaju. Kot profesor matematike je takoj spoznal hibe tedanje šole; poučevali so brez primernih knjig in brez pravega sistema. Takoj se je lotil pisanja učbenikov. Leta 1872 je izdal prvi zvezek predavanj, ki je vseboval osnovne računsko operacije s števili in delno tudi algebro. Snovi ni strogo matematično dokazal, vendar so učbenike hitro sprejeli tudi na drugih šolah zaradi metodičnih prednosti, preglednosti in jasne sistematike. Kmalu je izdal še tri zvezke predavanj, ki so vsebovali geometrijo, nauk o praktičnem zemljemerstvu in pa, kar je predvsem važno, infinitezimalni račun, ki se je končal z integracijo diferencialnih enačb.

Poleg tega je Vega skoraj vse svoje življenje posvetil izračunavanju logaritmov. Sklenil je logaritmične tabele tako izpopolniti, »da bi se dolgo vrsto let ne bilo več potrebno matematikom na novo ukvarjati s preračunavanjem te vrste.« Njegovo najpomembnejše delo je veliki desetdecimadni logaritmovnik, ki ga je v drugi izdaji še popravil in predelal ter dodal tabelo trigonome-

trijskih logaritmov. Delo vsebuje še različne astronomske tabele in formule za uporabno matematiko. V zadnjem poglavju pa so zbrane tudi formule iz matematične analize in iz integralnega računa.



Do takrat še niso poznali dela, ki bi vsebovalo tako bogato, zgoščeno in skrbno sestavljeno zbirko integralov s pojasnili.

Vega si je zaradi ljubezni in navdušenja, s katerim se je zavzemal za študij matematike, in zaradi dela, ki ga je opravil, pridobil neizpodbitne zasluge. V uporabi matematiki si je zagotovil trajno mesto s preračunavanjem logaritmov — njegove tabele še danes uporabljajo in ponatiskujejo povsod po svetu. Smemo ga šteti med tiste naše sinove, ki so z deli mednarodne veljave dokazali, da smo Slovenci del evropske celote, da so tudi mali narodi potrebni in ustvarjalno dejavni evropske skupnosti.

Ob spominu na Jurija Vege se spominimo tudi našega mladega rodu. Ne smemo slaviti samo naših velikih prednikov, ampak moramo pomisliti tudi na njihove naslednike. Skrbeti moramo za vzgojo mladih nadobudnih matematikov in sploh mladih znanstvenikov, spodbujati njihovo delo v šoli in doma. Mogoče pa se med njimi skriva »novi« Vega.

NIKA GAMS

● JANČE 1869

Narodna zvest in Turnverein

Turške vdore so naznanjale grmade na najvidnejših vrhovih, s katerih so tudi najboljši razgledi. Z Ljubljanskega gradu se vidijo proti vzhodu visoke zgradbe psihiatrične bolnišnice na Studencu, obdane z obširnimi obzidjem, med drevjem se skriva fužinski grad, zadaj se sveti visoki pločevinasti dimnik vevške papirnice in tovarne tapet, na levo so skladišča Petra in žitni silos, zadaj se zarašča Kozjakov kamnolom vseh edinega kamna za zidanje temeljev, malce na desno je Dební vrh, ki se je včasih imenoval Devín vrh po slovanski boginji Devi. Še bolj zadaj pa so Janče, ki so bile znane po narodni zavednosti že v drugi polovici prejšnjega stoletja, v času ustanovitve Južnega Sokola, slovenske telovadne organizacije po češkem vzoru.

Ustanovitelj češkega Sokola je bil Miroslav Tyrš, od Slovencev pa je bil zanj med najbolj zavzetimi Fran Levstik, ki je poslovenil telovadna povelja in za telovadna orodja

ustvarjal slovenska poimenovanja tudi po čeških predlogih.

Kot protiutež so ljubljanski nemčurji ustanovili Turnverein. Nemci in veseleži so vabili s službami in nizkimi obrestmi za ponujajoča, bolj vsiljujoča posojila, mamili zadolžene slovenske kmete s posojili prek svojih, avstrijskih »rajfajzovok« — skoro bi upravičeno smeli reči prav ta namen osnovanih posojilnic na nasvet vladnega denarniškega strokovnjaka Reifeisna. Vsiljevali so posojila, a ob najbolj neprikladnem času terjali vračilo. Kadar zadolženi kmet posojila ni mogel takoj vrniti, je nemčurško vodstvo poglano grunt na boben, ga kupilo in naselilo nanj — nemčurja. Tako je bilo s ponemčevanjem tudi v Solstvu, ko so ustanavljali »sulferajnske šole sicer za malenkostno število nemčurjskih ali nemških otrok uslužbenec na naši zemlji, v resnici pa za pritegotvanje slovenskih otrok, da bi jih ponemčili.

● DVAJSET LET NAŠEGA GLASILA

»20 let prej«

Aleksander Dumas je menil, da je 20 let že kar precejšnja doba. Je, pa ni!

V športu lahko je. Glejte: Pred 20 leti je bil svetovni rekord v teku na 100 m še 10,2 sekund, danes je 9,9 sek. V skoku v višino 222 cm, danes 236 cm, smučarski letalci so poleteli 132 m, danes 181 m. Plavalci so se na 100 m prosto bojevali z minuto, danes so že več kot 10 sek. pred njo.

No, pa še tole: Pred 20 leti je bil Tone Žabjak eden najbolj talentiranih mladih nogometnih vratarjev. Danes je za njim I. zvezna liga in je predsednik IO TKS Ljubljana Moste-Polje.

Dušan Pirc je bil še mladinec in rezerva (in »enfant terrible«), potem pa eden najboljših rokometnih vratarjev v SFRJ, danes pa je sekretar interesne komunalne skupnosti Ljubljana Moste-Polje. V plavanju gre še hitreje. Andrič, Robida, Klešnik, Dimic, Potočnik so bili tedaj še osnovnošolski, potem državni reprezentanti v plavanju, sedaj pa so že zdavnaj zapustili tekmovalne bazene.

Nekako pred 20 leti sem začel sodelovati v tedanji Moščanski skupnosti s kakim člankom. Potem sem skoraj 10 let skrbel in pisal za športno stran »moščanski«, »poljski« in »zaloški« šport se je redno odražal na teh straneh.

Skupaj z bralci smo izbirali tudi najboljše športnike občine. Pa je tudi že več let, ko me je dolžnost potegnila iz občine in s tem iz moščanske — Naše skupnosti.

Sedaj jo le še redno berem.

Pred 20 leti so bili še z nami nekateri tovariši, ki so bili med tvorci športa v občini. Mladi so bili, pa jih ni več.

Milivoje Tasič, ki je prvi iz črno pisal o športu v Msk in bil prvi tajnik občinske zveze za telesno kulturo.

Tone Lokar je prinesel v Moste košarko; danes je to Slovan — II. zvezna liga.

Vili Pfundtner, duša nogometnega kluba Slovan. Janez Wallas, trener in sekretar košarkarjev

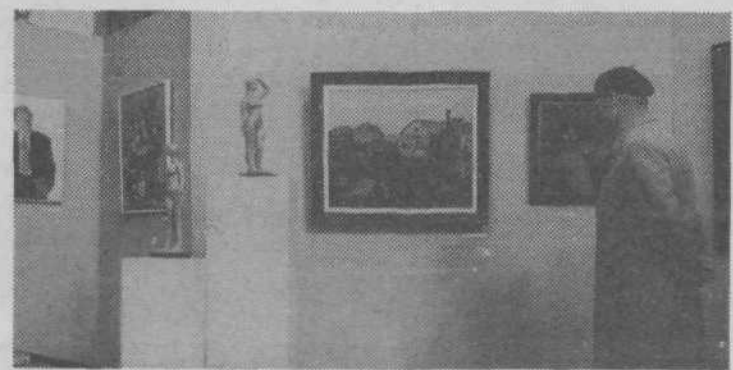


Slovana. Vekoslav Bregant, prvi in dolgoletni predsednik — TVD Partizan Moste — in še kdo.

Vse je prezgodaj pobrala zahrbtna bolezen. Njihovo delo nadaljujejo drugi. Tudi v Naši skupnosti.

Mladinci izpred 20 let so danes funkcionarji, današnji bodo čez leta. Upam, da bo tako tudi z Našo skupnostjo in njeno športno rubriko.

Za jubilej — na mnoga leta! JANEZ VIRK

**PISMA BRALCEV****In še enkrat o delitvi stanarin v letu 1979**

Piscu članka moramo že takoj na začetku izreči priznanje za njegovo prizadevanje z gospodarno porabo stanarin. Nekateri predlogi so celo identični s težnjami strokovnih služb, ki skrbijo za vzdrževanje stanovanj in stanovanjskih hiš. Težnje in želje vseh vzdrževalcev stanovanj so ravno tako usmerjene v zagotovitev čimveč sredstev za tekoče in investicijsko vzdrževanje, nikakor pa ne moremo teh želja in težnj realizirati na način, kot ga predlaga pisci članka, saj moramo nekatere obveznosti pokrivati po določilih zakona (amortizacija), druge pa le v mejah možnosti (vzdrževanje).

Delitev stanarin, ki jo sprejemajo delegati v zboru uporabnikov stanovanjske skupnosti, ni idealna, ker izhaja iz razpoložljivih sredstev, s katerimi pa lahko pokrijemo le najnujnejše stroške za ohranjanje nezmanjšane vrednosti stanovanjskih hiš.

Piscu članka meni, da je treba iz stanarine zagotoviti predvsem sredstva za vzdrževanje. Predno lahko pričnemo z vzdrževalnimi deli moramo zbrati sredstva stanarin in prispevkov, jih razporediti, ugotoviti potrebe na terenu itd. Vse te naloge, ki omogočajo optimalno vzdrževanje, pa so tudi element gospodarjenja, ki ga obravnavamo pod nazivom upravljanje.

Pri tem se s piscem članka začnemo razhajati. Njegove trditve, da bomo iz 14 % »redili« celotno vrsto potrebne in še več nepotrebne administracije (cit. pisca), so močno nasprotne njegovi prvotni težnji za čimboljše vzdrževanje stanovanj oziroma hiš.

Organiziranost stanovalcev in delovnih ljudi kot uporabnikov ter delovnih organizacij kot izvajalcev v stanovanjski skupnosti ni enostavna in ne poceni. Tu gre za skupno gospodarjenje s stanovanjskim fondom z več kot 8.800 stanovanj v občini Ljubljana Moste-Polje. Vsekakor mora biti jasno, da pri tem delu ni dovolj le samouprano delegatsko delovanje in organiziranost, temveč so potrebne tudi ustrezne strokovne službe, ki so organizirane v delovni skupnosti SSS, ali pa v specializiranih delovnih organizacijah.

Predvsem soglašamo s piscem, da pretirane in nepotrebne administracije ne moremo plačevati iz stanarin.

Iz tega razloga ima SSS za področje gospodarjenja s stanovanjskimi hišami v družbeni lasti le enega samostojnega svetovalca, ki skrbi za delo samoupravnih organov in za organiziranost hišnih svetov.

Finančno poslovanje, pobiranje stanarin, izterjave, tehnična opravila glede vzdrževanja hiš in podobno smo pogodbeno prenesli v delovno organizacijo Staninvesta TOZD Tehnične in računovodske storitve, ki ima v naši občini svoj sektor na Zaloški 69. Ko so posamezniki potrebovali odgovore s področja dela, ki ga opravlja Staninvest ali za informacije, za neposredno naročanje določenih del, smo jih usmerjali k Staninvestu.

Glede tega naj omenim le še to, da sredstva iz stanarin namenjajo le za tista opravila, ki so za gospodarjenje s stanovanjskimi hišami nujno potrebna.

Dileme o tem, ali Ljubljana potrebuje Staninvest ali ne, že dolgo ni več, kajti strokovno organizacijo potrebujemo. Staninvest pa mora svoje delo kvalitetno in pravočasno opraviti. Sprašujemo pa se, če je dovolj dobro organizirana, opremljena in usposobljena. Na to vprašanje pričakujemo odgovor tudi mi, in sicer na razpravi v zvezi z uredničevanjem nalog in postopne preobrazbe stanovanjskega gospodarstva.

Piscu je izračun opravil na osnovi sprejete delitve stanarin in upošteval povišanje stanarin (po oceni pisca članka 30 %, kar pa vodi do povsem zmotne ugotovitve, da stroški rastejo s povečanimi stanarinami. To pa ni res. Delitev stanarine, ki je sprejeta na osnovi finančnega plana za leto 1979, velja le za ta plan. Če pride do spremembe (rebalansa), se spremeni tudi delitev stanarin. O tem odloča delegatska baza, ki pa mora biti čimbolj obveščena, da bo njen sklep zadostil vsem potrebam in dosegel najboljši smoter vzdrževanja.

V razpravi o prehodu na ekonomske stanarine pričakujemo, da bomo našli takšno obliko pridobivanja sredstev, ki bo omogočala uveljavljanje poslednje samouprave stanovalcev in uspešno gospodarjenje s hišami v družbeni lasti.

Smoupravna stanovanjska skupnost Ljubljana Moste-Polje

● IZ ALBUMA NAŠIH SREČANJ Z EDVARDOM KARDELJEM



Edvard Kardelj z ženo Pepco na obisku v Saturnusu 26. maja 1977 (Foto: Janez Grčar)

z zapetim častnikom je zdiral, še preden so pribežali poslednji turnarji od Zavoglja in Sostrega. S sabljami čez plečeta so dragonci ubranili »nemške pravice«.

Klančarjev hlapec iz Podgrada je kasneje z vidnim užitkom vedno znova pravil, kako je bil po bobnu mahnil in je onomatopoično posnemal takratno revskanje bobna. Nič se ni branil še enkrat iti »dve leti sedet«, da bi le mogel še enkrat mahniti po bobnu na Jančah.

Kogar so pograbilo dvesto metrov tostran ali onstran ceste, je sedel dve leti, bolj oddaljeni pa le šest mesecev. Res pa je, da je po žgoči polemiki in razburiljivi gonji Fidelis Trpinc odstopil kot občinski odbornik ali celo kot poslanec.

O takih dogodkih nehote pomislimo na današnje »turnarje« na Koroskem, kjer npr. straži društveno hišo njihov oborožen mladinec.

HINKO VILFAN